

CBS-statistieken over de arbeidsmarkt

Banen

Cijfers over banen van werknemers en zelfstandigen zijn uitkomsten van de Arbeidsrekeningen. De Arbeidsrekeningen maken deel uit van de Nationale rekeningen, de officiële boekhouding van de Nederlandse economie. Bij de Arbeidsrekeningen gaat het om de werkgelegenheid bij bedrijven, instellingen en particuliere huishoudens in Nederland. Alle betaalde arbeid telt hierbij mee, ongeacht leeftijd, woonland of het aantal uren dat iemand per week werkt. De werkgelegenheid wordt bij de Arbeidsrekeningen op verschillende manieren gekwantificeerd: het aantal werkzame personen, het aantal banen van werkzame personen en het arbeidsvolume op basis van het totaal aantal gewerkte uren. Het verschil tussen werkzame personen en banen van werkzame personen is dat een persoon tegelijkertijd meerdere banen kan hebben (bijbanen).

De Arbeidsrekeningcijfers zijn gebaseerd op alle gegevens waarover het CBS kan beschikken. De belangrijkste bronnen bij het samenstellen van de Arbeidsrekeningen zijn de banenbestanden op basis van de polisadministratie, het bestand Satelliet Zelfstandige Ondernemers (SZO) en het zelfstandigenbestand uit het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SSB).

Omdat niet alle brongegevens van de Arbeidsrekeningen en de Nationale rekeningen direct bij eerste publicatie beschikbaar zijn, wordt gewerkt met een cyclus van voorlopige, nader voorlopige en definitieve cijfers. Voor de kwartaalcijfers geldt dat de eerste uitkomsten uiterlijk 45 dagen na afloop van een kwartaal worden gepubliceerd. De uitkomsten van deze zogenaamde flashraming kunnen wijzigen op grond van nieuwe statistische informatie. Zo is bij de tweede raming, die uiterlijk 90 dagen na afloop van het kwartaal wordt gepubliceerd, meer respons beschikbaar van belangrijke bronstatistieken.

Een *baan* is een expliciete of impliciete overeenkomst tussen een persoon en een in Nederland gevestigde economische eenheid (een bedrijf, instelling of particulier huishouden) om gedurende een bepaalde periode of tot nader order tegen beloning werk te verrichten. De niet-bezette arbeidsplaatsen (vacatures) tellen dus niet mee in het aantal banen. Naast banen van werknemers zijn er ook banen van zelfstandigen. In dat geval valt de persoon meestal samen met het bedrijf of de instelling. Een zelfstandige kan ook meerdere banen hebben, bijvoorbeeld als iemand een autorijschool heeft en daarnaast ook werkzaam is als vertaler.

Werknemers zijn personen die op grond van een arbeidsovereenkomst betaald werk verrichten voor een economische eenheid (een bedrijf, instelling of particulier huishouden) en waarvan de betaling (in geld en/of in natura) als beloning van werknemers wordt geregistreerd. Hiertoe behoren ook de directeuren-grotaandeelhouders (dga's).

Zelfstandigen zijn personen die arbeid verrichten voor eigen rekening of risico in een eigen bedrijf of praktijk, of in het bedrijf of de praktijk van een gezinslid, of in een zelfstandig uitgeoefend beroep. Hiertoe behoren onder meer ook huishoudelijke hulpen, gastouders, babysitters, krantenbezorgers en folderaars. Meewerkende gezinsleden worden tot zelfstandigen gerekend tenzij zij een arbeidsovereenkomst zijn aangegaan. Directeuren-grotaandeelhouders worden bij de Arbeidsrekeningen tot de werknemers gerekend.

Gewerkte uren betreft de feitelijk gewerkte tijd van werkzame personen. Niet-gewerkte uren als gevolg van vakantie, arbeidsduurverkorting, ziekte en dergelijke tellen hierbij niet mee, overwerkuren daarentegen wél.

Vacatures

Een vacature is een arbeidsplaats waarvoor, binnen of buiten een onderneming of instelling, personeel wordt gezocht dat onmiddellijk of zo spoedig mogelijk geplaatst kan worden. Naast het aantal openstaande vacatures, wordt ook gepubliceerd over het aantal vacatures dat in de loop van het kwartaal is ontstaan en het aantal vacatures dat in de loop van het kwartaal is vervuld. Het aantal vacatures meet het CBS elk kwartaal met een enquête onder ruim twintigduizend bedrijven en overheidsinstanties.

Werkloze en werkzame beroepsbevolking

Als hoofdindicator voor de werkloosheid geldt de *werkloze beroepsbevolking* op basis van de internationale definitie: personen zonder betaald werk, die recent naar werk hebben gezocht en daarvoor direct beschikbaar zijn. De *werkzame beroepsbevolking* omvat alle personen die betaald werk hebben. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur. Zowel de werkloze beroepsbevolking als de werkzame beroepsbevolking betreffen alleen de personen van 15 tot 75 jaar die in Nederland wonen (exclusief de institutionele bevolking).

De uitkomsten over de werkloze beroepsbevolking op basis van deze internationale definitie van de International Labour Organisation (ILO) gelden sinds 26 februari 2015 als de hoofdindicator van de werkloosheid. Daarvoor werd uitgegaan van de nationale definitie van de beroepsbevolking. De nationale definitie van de beroepsbevolking omvatte alleen mensen die substantieel werk hebben of willen hebben. Daarbij was de grens op twaalf uur per week gelegd. In 2014 behoorden volgens de nationale definitie ruim 7,1 miljoen personen tot de werkzame beroepsbevolking, tegenover 8,2 miljoen duizend volgens de ILO-definitie. Naast het verschil in urengrens zijn er nog andere verschillen tussen de definities zoals de periode waarin men gezocht heeft naar werk en de termijn waarop men kan starten. In 2014 waren er 660 duizend werklozen volgens de ILO-definitie, 49 duizend minder dan volgens de nationale definitie. Meer informatie over de verschillen tussen de nationale en de ILO-definitie staat in het artikel [Werkloosheid: twee afbakeningen](#).

De cijfers over de werkloze beroepsbevolking en de werkzame beroepsbevolking zijn gebaseerd op de Enquête beroepsbevolking (EBB), een steekproefonderzoek dat maandelijks onder dertigduizend mensen in Nederland wordt gehouden.

Binnen de werkzame beroepsbevolking kan onderscheid worden gemaakt tussen werknemers en zelfstandigen. Werknemers worden onderverdeeld in werknemers met een vaste arbeidsrelatie en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie. Een werknemer met vaste arbeidsrelatie heeft een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd én een vast aantal uren per week, terwijl een werknemer met een flexibele arbeidsrelatie een arbeidsovereenkomst heeft voor bepaalde tijd óf een flexibel aantal uren per week.

Een zelfstandige is een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht:

- in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer),
- als directeur-grotaandeelhouder (dga),
- in het bedrijf of de praktijk van een gezinslid (meewerkend gezinslid), of
- als overige zelfstandige.

Een zelfstandige zonder personeel (zzp) is een persoon die voor eigen rekening of risico arbeid verricht in een eigen bedrijf of praktijk (zelfstandig ondernemer) of als directeur-grotaandeelhouder (dga) en die geen personeel in dienst heeft. Overige zelfstandigen, zoals freelancers, worden ook tot de zelfstandigen zonder personeel gerekend.

Doordat bij de EBB en de Arbeidsrekeningen andere definities van werknemers en zelfstandigen worden gebruikt, wijken ook de uitkomsten af. Een belangrijk verschilpunt is dat directeuren-groootaandeelhouders bij de Arbeidsrekeningen tot de werknemers worden gerekend, terwijl zij bij de EBB als zelfstandigen gelden. Daarnaast wordt bij de Arbeidsrekeningen een bijraming gemaakt voor zwart werk en bijzondere groepen werkzame personen die ontbreken in de EBB.

Verschillen tussen banen en werkzame beroepsbevolking

Tussen de cijfers over de werkzame beroepsbevolking enerzijds en het aantal banen van werkzame personen anderzijds zit een groot verschil. De werkzame beroepsbevolking omvat alle personen van 15 tot 75 jaar met betaald werk die in Nederland wonen, ongeacht in welk land men werkt. Bij het aantal banen van werkzame personen wordt daarentegen iedereen meegerekend die bijdraagt aan de productie in Nederland ongeacht leeftijd, woonland of het aantal uren dat per week gewerkt wordt, waarbij bovendien ook de bijbanen meegeteld worden. De werkzame beroepsbevolking wordt gemeten met de Enquête beroepsbevolking (EBB), het aantal banen van werkzame personen bij Arbeidsrekeningen (AR). In onderstaande tabel worden de verschillen tussen de twee uitkomsten weergegeven.

Relatie werkzame beroepsbevolking (EBB) en banen van werkzame personen (Arbeidsrekeningen), 2012

	<i>x 1 000</i>
Werkzame beroepsbevolking (EBB) ¹⁾	8.330
Plus: werkzame personen jonger dan 15 jaar	47
Plus: werkzame personen van 75 jaar en ouder	15
Plus: werkzame personen in institutionele bevolking ²⁾	13
Werkzame personen die in Nederland wonen	8.405
Min: personen werkzaam in het buitenland	35
Plus: werkzame personen wonend in het buitenland	231
Plus: bijraming zwart werk en bijzondere groepen ³⁾	217
Plus: statistisch verschil	17
Werkzame personen die in Nederland werken (AR)	8.836
Plus: bijbanen	1.087
Banen van werkzame personen (AR)	9.923

1) Werkzame beroepsbevolking volgens de internationale definitie: personen van 15 tot 75 jaar met betaald werk, die wonen in Nederland. Bij betaald werk gaat het om werkzaamheden ongeacht de arbeidsduur.

2) De personen die wonen in inrichtingen, instellingen en tehuizen (de institutionele bevolking) tellen bij de EBB niet mee.

3) Huishoudelijke hulpen, oppas, krantenbezorgers, folderaars en zwart of illegaal werk, voorzover niet waargenomen via de EBB.

Seizoencorrectie

Om de kortetermijnontwikkeling van verschillende cijfers in beeld te brengen gebruikt het CBS cijfers die voor seizoeninvloeden gecorrigeerd zijn. Deze cijfers houden rekening met veranderingen die zich ieder jaar opnieuw voordoen. Zo is het gebruikelijk dat het niet voor seizoeninvloeden gecorrigeerde aantal werklozen in de eerste maanden van het jaar stijgt (bijvoorbeeld vanwege aflopende contracten of slechte weersomstandigheden). Ook in juli stijgt de werkloosheid doorgaans, waarna in augustus de werkloosheid weer daalt (vooral bij jongeren). Alle cijfers in het Kwartaalbericht arbeidsmarkt zijn gecorrigeerd voor seizoeninvloeden, met uitzondering van de gegevens waarvoor alleen de originele niet-gecorrigeerde uitkomsten beschikbaar zijn (zoals de vacaturegraad en de langdurige werkloosheid).

De seizoensgecorrigeerde kwartaalcijfers over de beroepsbevolking worden nog niet regulier gepubliceerd. Op StatLine zijn wel seizoensgecorrigeerde maandcijfers over de beroepsbevolking beschikbaar. De seizoensgecorrigeerde kwartaalcijfers zijn berekend als een gemiddelde van de maandcijfers in het betreffende kwartaal.

Voor de Arbeidsrekeningcijfers geldt dat bij het uitkomen van nieuwe kwartaalcijfers de seizoen- en werkdagcorrectie steeds opnieuw wordt doorgerekend voor de gehele cijferreeks. Dit leidt doorgaans tot geringe bijstellingen van eerder geraamde cijfers, maar incidenteel tot meer substantiële bijstellingen.